

Correctievoorschrift HAVO

2023

tijdvak 2

bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1

1 maximumscore 2

- Door(dat) de opening (eerder is dan verwacht) zal het verwachte resultaat positief worden beïnvloed 1
- en daardoor kan de vraag naar het aandeel stijgen en daarmee stijgt ook de koers 1

2 maximumscore 2

- Emissiekoers: $\frac{204.000.000}{6.000.000} = € 34$ 1
- Agio per aandeel: $34 - 0,06 = € 33,94$ 1

3 maximumscore 3

Voorbeeld van een juiste berekening is:

- Eigen vermogen 31 december 2021: $€ 7,89 \times 50$ miljoen = € 394.500.000 1
- Gemiddeld eigen vermogen: $\frac{306.700.000 + 394.500.000}{2} = € 350.600.000$ 1
- REV: $\frac{-116.200.000}{350.600.000} \times 100\% = - 33,14\%$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

4 maximumscore 2

- een schadeverzekering 1
- heeft tot doel om een verzekerde na het optreden van een verzekerd risico schadeloos te stellen / wanneer Zara arbeidsongeschikt wordt, krijgt zij een uitkering 1

Opmerking

Het tweede scorepunt kan alleen toegekend worden als het eerste scorepunt is toegekend.

5 maximumscore 2

- $240.000 \times 0,02 \times 0,5 = 2.400$ 1
- $210.000 \times 0,02 \times 0,5 = 2.100$ 1
- $2.400 + 2.100 = \text{€ } 4.500$

Opmerking

Aan het antwoord “ $240.000 \times 0,02 = \text{€ } 4.800$ ” geen scorepunten toekennen.

6 maximumscore 4

totale constante kosten 2022:

	berekeningen:
Interestkosten hypothecaire lening	4.500
Afschrijvingskosten	$\frac{40.000 - 4.000}{4} = 9.000$
Loonkosten	$600 \times 1,08 \times 1,3 \times 12 \times 1,03^3 = 11.046,16$
Overige constante kosten	6.299,84
Totale constante kosten	$4.500 + 9.000 + 11.046,16 + 6.299,84 = \text{€ } 30.846,00$

- afschrijvingskosten 9.000,00 1
- loonkosten 11.046,16 2
- overige en totale constante kosten 6.299,84 en € 30.846,00 1

7 maximumscore 3

- $97\% = 30.846$ 1
- verzekerd bedrag: $\frac{100}{97} \times 30.846 = 31.800$ 1
- jaarpremie: $31.800 \times 4\% = \text{€ } 1.272$ per jaar 1
- jaarpremie na aftrek belastingvoordeel: $1.272 \times (1 - 0,35) = \text{€ } 826,80$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 1</p> <p>uitkering bij arbeidsongeschiktheid: $31.800 \times (1 - 0,35) = € 20.670$</p> <p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Wanneer de kandidaat bij vraag 7 en vraag 8 een zelfde fout maakt met $(1 - 0,35)$, dan wordt er maximaal 1 scorepunt in mindering gebracht.</i></p>	
9	<p>maximumscore 1</p> <p>Algemene ledenvergadering / ALV</p>	
10	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van een voordeel zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dat de maandelijkse inleg en contributie lager zijn dan de (bruto) premie voor de arbeidsongeschiktheidsverzekering, omdat het broodfonds geen winstdoelstelling heeft. – dat het broodfonds minder ingewikkeld is, omdat er geen controlerende artsen zijn om een uitkering te ontvangen. – dat deelnemers geen (schenk)belasting over de uitkering hoeven te betalen indien de uitkering lager is dan de schenkingsvrijstelling. <p>per juist voordeel</p> <p>Voorbeelden van een nadeel zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – SureThing biedt ook hulp en advies ter preventie en bij re-integratie, een broodfonds biedt dat niet. – De uitkeringsduur is maximaal 2 jaar, terwijl een arbeidsongeschiktheidsverzekering ook mogelijkheden biedt voor een eventueel langere uitkeringsduur. – Deelnemers kunnen gemakkelijk misbruik maken van het fonds, omdat er geen controle is. <p>per juist nadeel</p>	1
11	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • schenking: $3.010 \times 12 = € 36.120$ voorwaarde a: $€ 36.120 > € 31.800$ (voldoende om totale constante kosten en privé-uitgaven te dekken) • voorwaarde b: $€ 36.120 > € 20.670$ (vraag 8) dus Zara kiest voor deelname aan broodfonds Broodnodig 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3

12 maximumscore 2

- huuruitgaven in 2022: $12 \times (750 - 263) = \text{€ } 5.844$ 1
- huuruitgaven in 2023: $12 \times 750 \times 1,03 = \text{€ } 9.270$ 1

13 maximumscore 1

huuruitgaven in procenten van het inkomen in 2022:

$$\frac{5.844}{26.000} \times 100\% = 22,48\%$$

huuruitgaven in procenten van het inkomen in 2023:

$$\frac{9.270}{48.000} \times 100\% = 19,31\%$$

14 maximumscore 2

- Het inkomen moet hoog genoeg zijn om de betaling van interest en aflossing aan de bank te kunnen doen / de geldverstrekker eist dat er zekerheid is omtrent het inkomen 1
- De schuld mag een maximaal percentage zijn van de woningwaarde (schuldmarktwaarde). Bij (gedwongen) verkoop moet het onderpand voldoende waard zijn om de restschuld af te lossen 1

15 maximumscore 1

(Bij een inkomen van € 48.000 is de maximale hypothecaire lening € 235.279 en de daarbij behorende annuïteit / uitgave aan hypothecaire lening € 760).

maandelijkse uitgave aan huur: $\frac{9.270}{12} = 772,50$

$772,50 - 760 = \text{€ } 12,50 (< \text{€ } 15)$

16 maximumscore 1

De interestlasten van de hypothecaire lening mogen in mindering worden gebracht op het bruto inkomen / het voordeel van hypotheekrenteaftrek.

17 maximumscore 3

- daling schuld hypothecaire lening: $60 \times 760 - 11.254,80 = \text{€ } 34.345,20$ 1
- waardestijging woning: $245.000 \times 1,05^5 - 245.000 = \text{€ } 67.688,98$ 1
- totale vermogensopbouw: $34.345,20 + 67.688,98 = \text{€ } 102.034,18$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

18 maximumscore 2

- daling eigen vermogen: $2 \times (5.899 - 5.699) = \text{€ } 400$ totaal 1
- Hiervan veroorzaakt door privé-opnames: 5.000
- Voordelig resultaat $5.000 - 400 = \text{€ } 4.600$ 1

19 maximumscore 4

debet	(mutatie)balans april 2022		credit
balanspost	bedrag	balanspost	bedrag
Liquide middelen	+ 1.815	Vermogen Erik	+ 300
Voorraad	- 900	Vermogen Younes	+ 300
		Te betalen btw	<u>+ 315</u>
totaal	+ € 915	totaal	+ € 915

- Liquide middelen + 1.815 1
- Voorraad en totaal - 900 en + € 915 1
- Vermogen Erik en Younes + 300 en + 300 1
- Te betalen btw + 315 1

Opmerking

Bij de derde deelscore mag de balanspost Resultaat (voor winstverdeling) van + 600 ook worden goedgekeurd .

20 maximumscore 2

- omzet fietsreparaties: $\frac{6.540}{1,09} = 6.000$ 1
- omzet accessoires: 1.500
- totaal: € 7.500 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 5

uitgaven in april 2022		ontvangsten in april 2022	
Huur	2.700	Verkoop fietsaccessoires en reparaties	7.855
Banklening	2.600		
Crediteuren	968		
Verrekening btw	1.637		
Privé-opnames	5.000		
Overige uitgaven	<u>500</u>	Debiteuren	450
Saldo		Saldo	<u>5.100</u>
totaal	13.405	totaal	13.405

- Verkoop fietsaccessoires en reparaties: $1.500 \times 1,21 + 6.540 - 500 = 7.855$ 2
- Verrekening btw: $2.435 - 798 = 1.637$ 1
- Huur: $3 \times 900 = 2.700$ 1
- 2.503 (saldo begin) $- 5.100 = - 2.597$
 Conclusie: het rekening-courantkrediet is voldoende om uit de liquiditeitsproblemen te blijven, want $2.597 < 4.000$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

22 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- het risico dat de bezorgkosten groter dan de marge op de bezorgde boodschappen en bezorgtarief zijn
- het risico dat de belofte van binnen 10 minuten bezorgen niet kan worden waargemaakt door een teveel aan kleine bestellingen

23 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

het percentage van de bestellingen dat binnen 10 minuten wordt bezorgd

24 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Door werknemers in loondienst te nemen, kunnen de werknemers een binding met de organisatie krijgen en kunnen ze loyaler zijn dan zzp'ers.
- Een arbeidsovereenkomst geeft meer zekerheid voor werknemers. Hierdoor kan de werving van bezorgers gemakkelijker zijn.
- Werknemers moeten een aantal uren per week beschikbaar zijn. Hierdoor heeft Express meer zekerheid over voldoende werknemers voor de bezorging.

per juist antwoord

1

25 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn

- Het totale aantal verwachte bestellingen in de stad inclusief Express in Groningen (82.000) is groter dan in Haarlem (56.000).
- Het verwachte aantal bestellingen / de verwachte omzet voor Express is in Groningen groter dan in Haarlem.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 3

Voorbeeld van een juiste berekening is:

- Totale kosten zijn bij 90.000 bestellingen € 2.270.000 en bij 60.000 bestellingen € 1.820.000.

Variabele kosten per bestelling zijn:

$$\frac{2.270.000 - 1.820.000}{90.000 - 60.000} = \text{€ } 15$$

1

- Totale variabele kosten zijn dan $90.000 \times 15 = 1.350.000$.

Totale constante kosten zijn dan $2.270.000 - 1.350.000 = 920.000$

1

- In totaal zijn er 20 hubs, dus totale constante kosten voor Groningen

zijn dan $\frac{920.000}{20} \times 3 = \text{€ } 138.000$

1

27 maximumscore 2

- opbrengst per bestelling = $26 + 1,80 = 27,80$

1

- gemiddelde variabele kosten = 15

dekkingsbijdrage per bestelling = $27,80 - 15 = \text{€ } 12,80$

1

28 maximumscore 3

- break-evenafzet = $\frac{138.000}{12,80} = 10.782$ bestellingen

1

- Verwachte afzet Express in Groningen over 2023 is 20.000.

$$\frac{20.000}{10.782} \times 100\% = 185,5\%$$

1

- De verwachte afzet in Groningen over 2023 is $85,5\% > 15\%$ van de break-evenafzet

1

Opmerkingen

Aan het antwoord "10.781 bestellingen" geen scorepunt toekennen.

Opgave 6

29 maximumscore 1

minuten omzetten in seconden.

$$\frac{170 - 298}{298} \times 100\% = -42,95\% \text{ (korter)}$$

30 A

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

Alle grafieken Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022